

MOHÁČ III.

29. august 1526

Uhorská armáda sa v dňoch 14. – 19. augusta pomalým tempom presunula k Moháču. Veľká časť uhorského vojska v počte asi 13 000 až 15 000 mužov na čele so sedmohradským vojvodom **Jánom Zápoľským** na miesto ani do dňa samotnej bitky nestihla doraziť. Vojsko pod vedením **Kryštofa Frangepána** ešte stálo pri Záhrebe. Vojenské oddiely vytvorené z prostriedkov Českej koruny ostali pri Stoličnom Belehrade. Predpokladá sa, že uhorský kráľ mal k dispozícii približne 25 000 vojakov, z toho 8 000 zo zahraničia. Na čele poľského vojska bol **Leonard Gnojenský**. Pápežské vojsko viedol **Hannibal z Cypru**. Ďalej mal **Ľudovít II.** k dispozícii

žoldnierov zo Španielska, Talianska, Nemecka a Chorvátska. Ostatná časť vojska bola tvorená družinami uhorských šľachticov. Samotný panovník prišiel s družinou v počte 2 500 uhorských a poľských jazdcov s predvojom asi 600 českých, moravských a sliezskych žoldnierov na vojnových vozoch. Nasledovali ho ťažkoodenci **Ambróza Šarkana** v počte 600 mužov. Samotného panovníka obklopovala garda 50 nemeckých landsknechtov. Celkovo bolo uhorské vojsko zložené z 10 000 pešiakov a 15 000 jazdcov, podporované približne 85 delami.

Armáda osmanského sultána mala evidentnú početnú aj materiálnu prevahu. V samotnej bitke mal **Sulejman I.** k dispozícii približne 60 000 mužov, ktorých jadro tvorili janičiari. Títo boli vyzbrojení mušketaami a jataganmi. Na hlavách nosili vysoké čapice z ťavej srsti, ktorých špice neboli zošité, ale látkový materiál im voľne padal na chrbát. Ďalšou zložkou v osmanskej armáde boli sipáhiovia, platení zo sultánových zdrojov. Na hlavách nosili špicaté prilby kónického tvaru, vyzbrojení boli reflexnými lukmi, dlhými kopijami, šablami, palcátmi (úderné ručné zbrane) a kruhovými štítmí. Ďalej Osmani naverbovali do armády pomocné oddiely z Balkánu, potom Tatárov či bojovníkov z rôznych provincií ríše. Sulejmanova armáda mala podporu približne 160 diel.

Hlavný veliteľ **Pavol Tomori** si veľmi dobre uvedomoval slabiny vojska, ktoré spočívali jednak v podstatne nižšom počte mužov, horšej materiálnej výbave a nedostatočnej bojovej zohratosti. Mohol sa spoliehať iba na mimoriadne odhodlanie bojovať až do krajnosti, a to v duchu kresťanskej povinnosti bojovať aj za nepriaznivých okolností. Do istej miery tento bojový plán počítal aj so šťastnou náhodou. Pavol Tomori sa snažil presvedčiť panovníka k útoku prv, než Osmani zostavia bojové formácie.

V tom bola ich jediná nádej. Panovník medzitým odchádzal späť do tábora. Arcibiskup Tomori ho zastihol a vysvetľoval mu situáciu. Kráľ sa dal presvedčiť, ale bolo neskoro. Beh udalostí sa dal do pohybu. Krátko pred štvrtou hodinou popoludní začali prvú paľbu uhorské delá. Na kresťanskú armádu zaútočili ako prvú rumélijské jazdecké jednotky, ktoré na útek zahnať uhorské pravé krídlo pod velením **Bat'ániho** a Tomoriho. **Peréniho** jazda zatiaľ na ľavom krídle vyčkávala. Jej úlohou bolo napadnúť pravé krídlo Osmanov, tvorené anatólskymi jednotkami pod velením **Behrama**, ktoré sa zatiaľ len presúvali k bojisku. Uhorská jazda ďalej prenasledovala rumélijské oddiely v porušenej zostave. V tej chvíli zaútočila islamská jazda a zastavila protiútok kresťanov. Situácia sa zatiaľ vyvíjala nerozhodne, až do momentu, keď sa do bitky zapojili janičiari. To znamenalo zásadný obrat v prospech Sulejmana I. Počas bojového stretu jazdy sa janičiari spolu s delostrelcami stihli presunúť po svahu a začať budovať opevnenie z barikád. Ešte vo chvíli, keď rumélijské jednotky začali ustupovať, vznikli v osmanskej línii prielomy, ktoré chcel využiť Pavol Tomori. Žiadal kráľa, aby podporil útok jazdou z druhého sledu. Bat'áni, ktorý prenasledoval rumélijskú jazdu, priviedol svoj oddiel priamo pred delá a muškety janičiarov. Než stihol doraziť kráľ s jazdou z druhého sledu, dokázali Osmani zničiť jazdu z pravého krídla i pechotu. V tejto fáze pravdepodobne padol aj samotný arcibiskup Pavol Tomori. V dôsledku toho sa zrútilo velenie kresťanského vojska. Uhorské oddiely sa začínali rozpadávať a z pravého krídla sa vojaci dávali na útek. Nakoniec dorazila aj osmanská jazdecká skupina, ktorá pred bitkou obchádzala pravé krídlo uhorskej armády. Celé kresťanské vojsko bolo rozprášené, rozohnané a v boji zostali už iba jeho zvyšky. Samotný kráľ utiekol z bojiska. Život si však nezachránil. Predpokladaným miestom kráľovej smrti bola pravdepodobne rieka Csele. Napriek tomu, že straty boli na oboch stranách rovnaké, pre uhorskú armádu to znamenalo katastrofu. Jedným zo závažných faktorov bolo, že Ľudovítovi II. nestihlo doraziť na pomoc vojsko pod velením **Jána Zápoľského** v počte 13 000 mužov. Osmani po bitke ešte celú noc čakali na príchod hlavného uhorského vojska, neuvedomujúc si, že ho práve porazili. Osmanská armáda dorazila do Budína 11. septembra 1526. Vyrabovali mesto vrátane kostolov a s výnimkou kráľovského paláca ho celé vypálili. Zakrátko však Osmani dostali príkaz Sulejmana I. na ústup. Ponechali posádky iba v juhovýchodnom pohraničí kráľovstva. O tom, čo sa dialo v období, ktoré nastalo po bitke pri Moháči, budeme rozprávať v budúcom čísle.

Otázka 1: **Na území ktorého štátu sa dnes nachádza Moháč a na ktorej rieke leží?**

Otázka 2: **Čo je to palcát (predmet vystavený v Hornonitrianskom múzeu v Prievidzi) a koho výzbroje bol súčasťou?**